

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Застосування інноваційних технологій для фінансування енергозберігаючих заходів

Розділ 1. Економія коштів у результаті реалізації проектів з енергозбереження.

Проекти енергозбереження

Умовою початку проекту має бути розрахунковий рівень економії, якого повинно вистачити на:

- реалізацію / співфінансування самого проекту (у разі необхідності);
- повернення коштів, вкладених інвестором;
- отримання прибутку інвестором.

При цьому платежі з бюджету знижуються на величину фактичної економії тільки після закінчення договірною терміну. Наприклад, в Росії сьогодні прийнято принцип: “Повна окупність вкладень з урахуванням прибутку + ще 1 рік”.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Економія коштів у результаті реалізації проектів з енергозбереження

- В залежності від типу проекту вкладення в нього окупаються протягом півтора-шести років.
- Середня окупність проектів в бюджетній сфері від 2 до 5 років.
- Реалізація програм з енергозбереження на об'єктах комунального господарства (соціально-культурна сфера) може забезпечити щорічну економію видатків на оплату енергоносіїв у середньому 50 %.

Схема повернення коштів від клієнтів ЕСКО на основі безпосередніх договірних відносин між ЕСКО та замовниками сервісу (варіант №1)

В якості основних та безпосередніх учасників даної схеми повернення коштів від замовників енергосервісних послуг:

- енергосервісна компанія (ЕСКО);
- будівлі та споруди (об'єкти виробничої та невиробничої сфери міста, інші об'єкти).

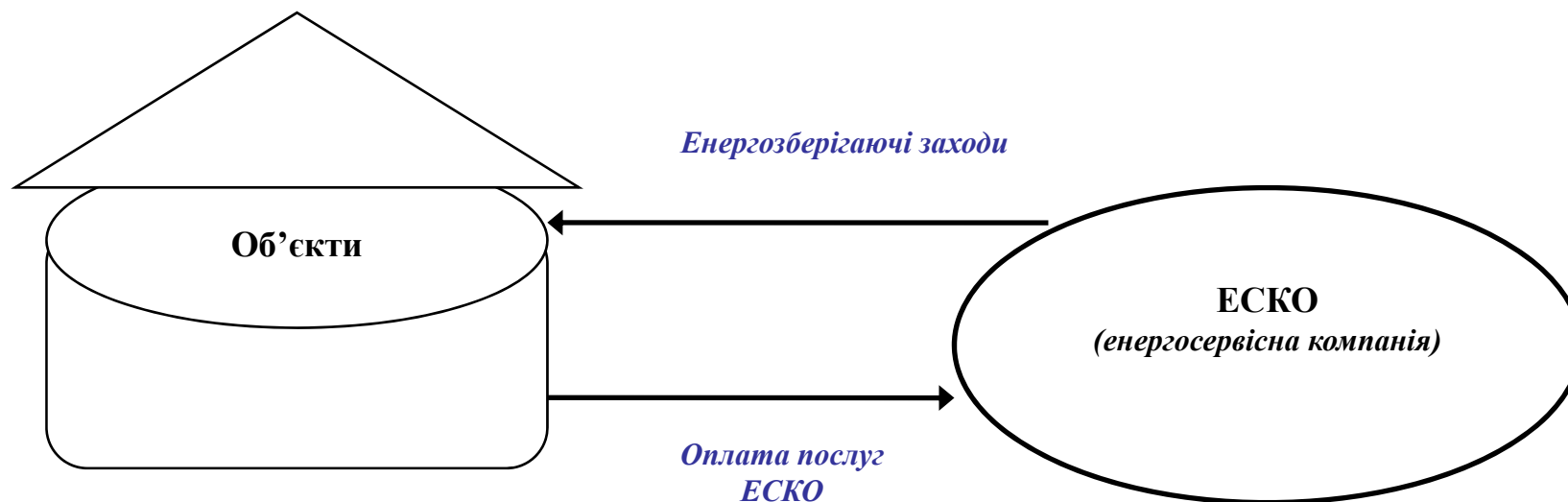

Схема повернення коштів від клієнтів ЕСКО на основі безпосередніх договірних відносин між ЕСКО та замовниками сервісу (варіант №1)

Продовження

Для фінансування витрат ЕСКО за даною схемою можуть використовуватись як договірні відносини на базі перфоманс-контрактів (ЕСКО виконує роботи за власний рахунок, поступово відшкодовує свої витрати та отримує прибуток від економії енергоресурсів на даному об'єкті), так і угоди “звичайного” типу, які передбачають виконання ЕСКО певного обсягу робіт по зменшенню енергоспоживання та безпосередню оплату за його виконання.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Договір перформанс-контракту повинен містити:

- визначення сторони, яка оплатить витрати на інвестиційний та енергетичний аудит в тому випадку, якщо енергоефективний проект не буде впроваджуватися;
- момент переходу права власності на результати виконаних робіт з енергоефективного проекту;
- права та обов'язки сторін стосовно результату виконаних робіт у разі дострокового припинення договору на кожному етапі реалізації проекту;
- врегулювання питання невіддільності нового обладнання від старих систем у випадку припинення договору;
- порядок залучення незалежної експертної організації у випадку суперечок між замовником і ЕСКО з питань визначення енергетичного базису, розміру витрат на впровадження, досягнення (недосягнення) економічного ефекту, отримання гарантованих заощаджень;

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

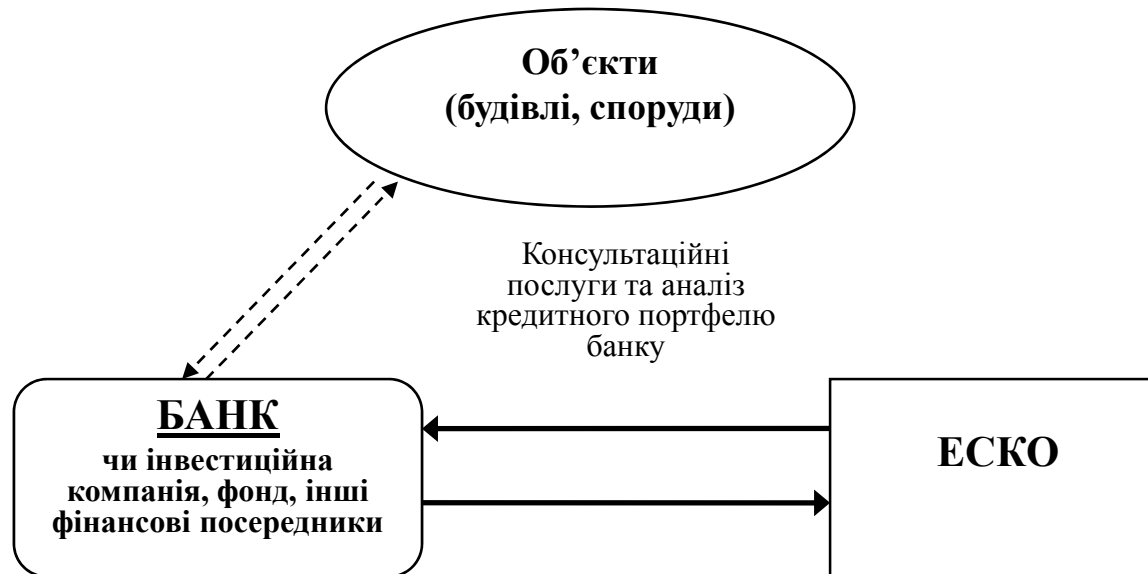
Договір перформанс-контракту повинен містити:

- порядок реалізації права ЕСКО на нагляд за технологічними процесами на підприємстві замовника та експлуатацією нового обладнання, контроль формування собівартості для періодичного визначення заощаджень, контроль всіх взаємовідносин з енергопостачальними організаціями;
- випадки та порядок зміни розміру гарантованих заощаджень (суттєва зміна тарифів, інфляція, зміна законодавства тощо), порядок розподілу економії, одержаної понад початково розраховану суму.

Схема повернення коштів від клієнтів ЕСКО за умови залучення банківських установ (варіант № 2)

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Схема повернення коштів від клієнтів ЕСКО за умови залучення банківських установ (варіант № 2)

Продовження

- ЕСКО виступає тільки як інжинірингова та консультаційна фірма та отримує сплату за свої послуги.
- Фінансові посередники виступають у якості замовників для енергосервісної компанії щодо аналізу реальності бізнес-планів, які подаються банку для отримання кредиту. Крім того, ЕСКО може виконувати енергоаудит об'єктів фінансування, здійснювати інжиніринговий супровід, розробляти бізнес-плани та виконувати інші консультаційні послуги на замовлення фінансової установи.
- Оплата та виконання робіт за такою схемою оформляється звичайними договорами на виконання робіт, або одним генеральним договором на консалтингово-інжиніринговий сервіс для банківської установи, який укладається на певний проміжок часу, і в рамках якого і проводиться оплата робіт Замовником (банком) та виконання робіт Підрядником (ЕСКО).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Стимулювання розпорядників у раціональному використанні енергоресурсів

- встановлення завдань виходячи з політики держави;
- використання частини економії коштів, що виникає в результаті вжиття заходів з енергозбереження, на капітальний та поточний ремонт, закупівлю технологічного обладнання комп'ютерної техніки та інвентарю для потреб бюджетної установи, а також на преміювання персоналу;
- запровадження вимог з енергоефективності продукції, як однієї з технічних характеристик, при здійсненні закупівлі товарів.

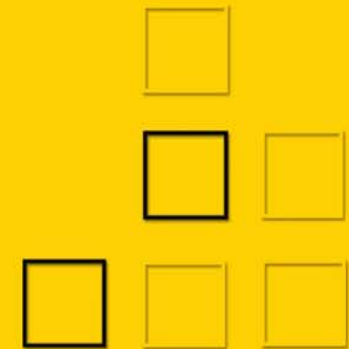

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Розділ 2. Нові підходи.

Місцеві запозичення

- Місцеве запозичення - операції з отримання до бюджету АРК чи міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування бюджету АРК чи міського бюджету. *(п. 33 ст. 2 Бюджетного кодексу)*
- Обсяг та умови здійснення місцевих запозичень погоджуються з Міністерством фінансів України. *(ст. 74 Бюджетного кодексу)*

Місцеві запозичення

(продовження)

- Місцеві запозичення здійснюються з метою фінансування бюджету розвитку бюджету АРК, міських бюджетів та використовуються для створення, приросту чи оновлення стратегічних об'єктів довготривалого користування або об'єктів, які забезпечують виконання завдань Верховної Ради АРК та міських рад, спрямованих на задоволення інтересів населення АРК і територіальних громад міст. *(ст. 74 Бюджетного кодексу)*

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Законодавство у сфері місцевих запозичень, надання гарантій, дефіциту/профіциту та місцевого боргу

- Бюджетний кодекс України (№ 2456 від 08.07.2010):
 - пп. 16, 21, 33, 35, 44 статті 2;
 - статті 16, 17, 18, 72, 74.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 № 207 “Про затвердження Порядку здійснення запозичень до місцевих бюджетів”.
- Цивільний кодекс України (Закон України від 16.01.2003 № 435, статті 1054-1057).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Форми місцевих запозичень

- Відповідно до постанови КМУ від 24.02.2003 № 207 місцеві запозичення можуть бути здійснені у вигляді:
 - випуску облігацій місцевих позик;
 - угод про отримання позик, кредитів, кредитних ліній у фінансових установах.

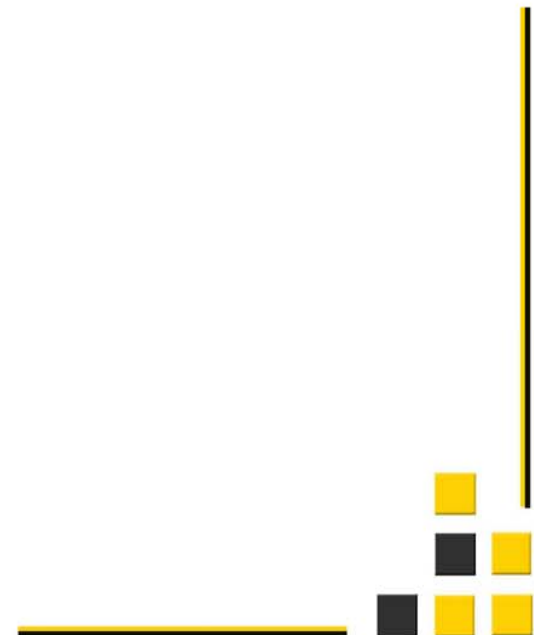

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Рішення Верховної Ради АРК чи міської ради про здійснення запозичення повинно містити відомості про:

- Істотні умови запозичення:
 - розмір запозичення;
 - відсотки за запозичення;
 - строки сплати платежів;
- Форму здійснення запозичення;
- Мету запозичення.

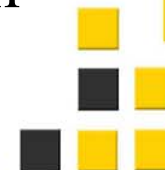

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Про наміри здійснити запозичення міська рада надсилає Мінфіну письмове повідомлення, до якого додає:

- 1) проект рішення про здійснення запозичення;
- 2) обґрунтування відповідності запозичення вимогам, установленим бюджетним законодавством, щодо здатності в повному обсязі та у визначений строк виконати свої боргові зобов'язання;
- 3) копії звітів про виконання місцевого бюджету за три роки, що передують року, в якому приймається рішення про здійснення запозичення;
- 4) інформацію про поточний стан виконання зобов'язань щодо погашення місцевого боргу, а також про стан розрахунків за місцевим боргом за попередні п'ять років;

**Про наміри здійснити запозичення міська рада
надсилає Мінфіну письмове повідомлення, до якого
додає *(продовження)*:**

- 5) обґрунтування доходів бюджету розвитку спеціального фонду місцевого бюджету, що будуть спрямовуватися на погашення основної суми місцевого боргу протягом всього періоду його погашення, до яких належать кошти від відчуження майна, що перебуває у комунальній власності;
- 6) відомості про рейтингову оцінку цінних паперів;
- іншу інформацію, зокрема, зведені дані по показниках бюджету за останні три роки.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Проект рішення про здійснення запозичення має містити:

- Положення про намір здійснити запозичення і з якою метою;
- Розмір запозичення; проценти по запозиченню; строки здійснення платежів;
- Повноваження міського голови вживати усі організаційно-правові заходи, пов'язані із здійсненням запозичення;
- Доручення міському фінансовому управлінню передбачати при підготовці проектів міського бюджету на наступні роки кошти на погашення та обслуговування місцевого боргу, який виникне у результаті здійснення запозичення;
- Інші положення (у разі необхідності).
- Покладання відповідальності за виконання рішення про здійснення запозичення.
- Преамбула рішення сесії про здійснення запозичення має містити посилання на відповідне законодавство.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

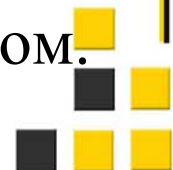
**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

- **При підготовці для Мінфіну обґрунтування відповідності запозичення вимогам, встановленим бюджетним законодавством, про можливість виконувати боргові зобов'язання (у відповідності з постановою КМУ від 24.02.2003 № 207), ми рекомендуємо зазначати:**
 - результати у підвищенні соціально-економічного розвитку та інвестиційної активності в місті завдяки реалізації міською владою інвестиційних програм (проектів);
 - поточний стан економічної активності у місті та перспективи його покращення, зокрема, завдяки реалізації проекту за участю запозичених коштів;
 - основні характеристики показників міського бюджету у попередньому році (із динамікою за останні три роки).

- **При підготовці для Мінфіну обґрунтування доходів бюджету розвитку спеціального фонду місцевого бюджету (у відповідності з постановою КМУ от 24.02.2003 № 207), ми рекомендуємо також надавати таку інформацію:**
 - динаміку вартості земельних ділянок або об'єктів нерухомості за останні п'ять років;
 - площу, адресу, вартість земельних ділянок або об'єктів нерухомості; рік продажу (прогноз до кінця погашення місцевого боргу);
 - **для підвищення довіри з боку Міністерства фінансів, навести обсяги бюджету розвитку, що будуть спрямовані на продовження / завершення раніше розпочатих проектів;**
 - у разі реалізації енергоефективних проектів – обсяги економії коштів на оплату енергоносіїв, що будуть спрямовані на здійснення платежів за місцевим боргом.

Висновок про невідповідність проекту рішення вимогам, установленим бюджетним законодавством, надається за наявності однієї з таких підстав:

- Невідповідність поданих інформації та документів бюджетному законодавству та Порядку;
- видатки на обслуговування місцевого боргу перевищують 10 відсотків обсягу видатків загального фонду місцевого бюджету за результатами звіту про виконання місцевого бюджету за попередній рік;
- сума платежів з погашення місцевого боргу, що припадає на будь-який рік, протягом усього періоду його погашення перевищує середню щорічну суму надходжень бюджету розвитку за останніх три роки, без урахування коштів, що надійшли від запозичень.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Перевірка Мінфіном відповідності проекту рішення про здійснення запозичення вимогам бюджетного законодавства не здійснюється, якщо:

- розмір запозичення до місцевого бюджету не перевищує 25 % середньої щорічної суми надходжень бюджету розвитку за останніх три роки, без урахування коштів, що надійшли від запозичень;
- загальна сума боргу місцевого бюджету на дату взяття запозичення, не перевищує 75 % середньої щорічної суми надходжень бюджету розвитку за останніх три роки, без урахування коштів, що надійшли від запозичень;
- обсяг видатків на обслуговування місцевого боргу за запозиченнями минулих років не перевищує 5% загальної суми видатків місцевого бюджету на рік, що передує року прийняття рішення про здійснення запозичення.

Місцеві зовнішні запозичення

- Місцеві зовнішні запозичення можуть здійснювати лише міські ради міст з чисельністю населення понад п'ятсот тисяч жителів. При цьому місцеві зовнішні запозичення шляхом отримання кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій можуть здійснювати всі міські ради.
(частина 3 ст. 16 Бюджетного кодексу)

Міжнародні фінансові організації

- Міжнародна фінансова організація – це організація, що створена на основі міждержавних (міжнародних) угод у сфері міжнародних фінансів. Учасниками угод можуть бути держави та недержавні інститути.
- **Міжнародні фінансові організації:**
 - Європейський банк реконструкції та розвитку
 - Північна Екологічна Фінансова Корпорація (НЕФКО)
 - Іноземна державна установа KfW бюро
 - Група Світового банку

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Світовий банк: Проект «Енергоефективність»

- Виконавець проекту “Укрексімбанк”, через якого буде здійснюватись кредитування.
- Критерієм відбору проектів буде їх термін окупності не більше 10 років, а вигоди будуть визначатись на основі зниження споживання природного газу, вугілля та/або нафтопродуктів. У разі переходу на альтернативні види палива буде обраховане чисте скорочення відповідних джерел енергії. Внесок субпозичальників орієнтовно складатиме 20 % вартості проекту.

Програма НЕФКО “Чисте Виробництво”:

- **Проекти, що підтримуються:** збереження енергії та ресурсів, покращення екології (передбачає тільки модернізацію існуючих об’єктів, а не будівництво нових). Позичальник має забезпечити **внесок** у розмірі 10,0% вартості проекту.

Частина восьма статті 16 Бюджетного кодексу України

- Керівник місцевого фінансового органу має право за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради в межах поточного бюджетного періоду здійснювати на конкурсних засадах розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на депозитах або шляхом придбання державних цінних паперів, цінних паперів, емітованих Автономною Республікою Крим, відповідною міською радою, з подальшим поверненням таких коштів до кінця поточного бюджетного періоду..
- Договір про придбання державних цінних паперів, цінних паперів, емітованих Автономною Республікою Крим, відповідною міською радою, згідно з цією частиною статті має містити положення про виконання особами, що уклали цей договір, зобов'язання щодо зворотного продажу/купівлі таких цінних паперів до кінця поточного бюджетного періоду.

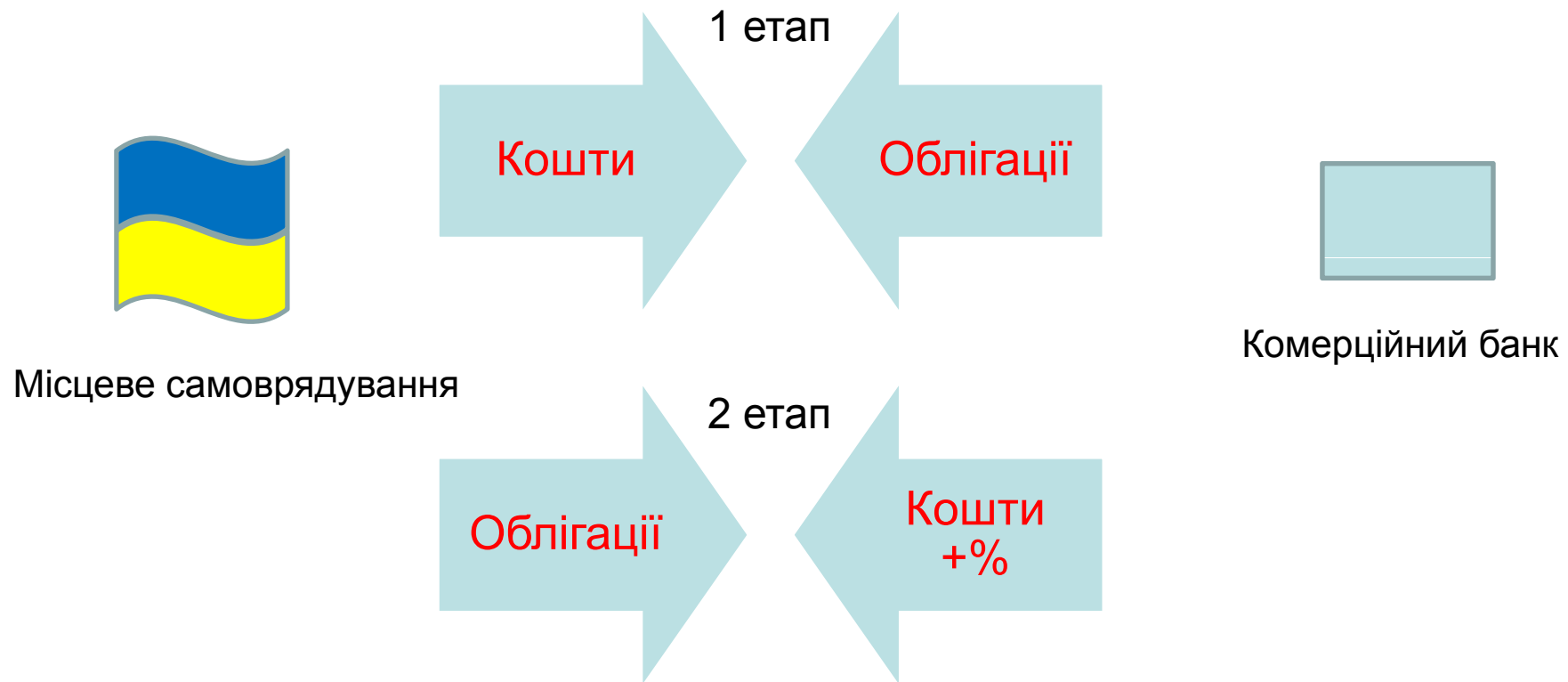

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Схема розміщення тимчасово вільних коштів шляхом купівлі облігацій із зобов'язанням їх продажу*

* Частина восьма статті 16 Бюджетного кодексу України.

Місцеві гарантії

- Місцеві гарантії можуть надаватися за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної міської ради для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України, що належать до **комунального сектору економіки, розташовані на відповідній території** та здійснюють на цій території реалізацію інвестиційних програм (проектів), метою яких є розвиток комунальної інфраструктури або впровадження ресурсозберігаючих технологій.
(частина 2 ст. 17 Бюджетного кодексу)

Місцеві гарантії

(продовження)

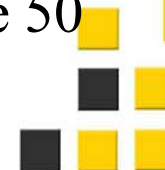
- Гарантії не надаються для забезпечення боргових зобов'язань суб'єктів господарювання, якщо джерелом їх повернення передбачаються кошти державного (місцевого) бюджету.
(частина 4 ст. 17 Бюджетного кодексу)
- **Платежі, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань, здійснюються згідно з відповідними договорами незалежно від обсягу коштів, визначених на цю мету в рішенні про місцевий бюджет, та відображаються як надання кредитів з бюджету стосовно суб'єктів господарювання, зобов'язання яких гарантовані.**
(частина 7 ст. 17 Бюджетного кодексу)

Місцеві гарантії

(продовження)

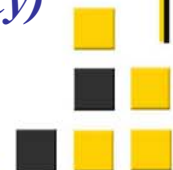
- У разі виконання гарантійних зобов'язань перед кредиторами шляхом здійснення платежів за рахунок коштів місцевого бюджету, у суб'єктів господарювання, зобов'язання яких гарантовані, з моменту такого виконання виникає прострочена заборгованість перед територіальною громадою міста за кредитами (позиками), залученими під місцеві гарантії. *(частина 8 ст. 17 Бюджетного кодексу)*
- Протягом дії договору про місцеву гарантію у рішенні про місцевий бюджет передбачаються кошти на виконання гарантійних зобов'язань щодо платежів, термін сплати яких настає у відповідному бюджетному періоді *(частина 15 ст. 17 Бюджетного кодексу)*:
 - щодо забезпечених гарантією договорів, за якими вже мав місце гарантійний випадок, в обсягах, що дорівнюють сумі платежів за цими договорами;
 - щодо інших забезпечених гарантією договорів – не менше 50 відсотків сум платежів за цими договорами.

Загальний обсяг місцевого боргу

- **Загальний обсяг місцевого боргу та гарантованого Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста боргу станом на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 100 відсотків (для міста Києва – 400 відсотків) середньорічного індикативного прогностного обсягу надходжень бюджету розвитку (без урахування обсягу місцевих внутрішніх та зовнішніх запозичень), визначеного прогнозом відповідного місцевого бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди відповідно до частини четвертої статті 21 Бюджетного Кодексу. *(частина 3 ст. 18 Бюджетного кодексу)***

Що таке Одиниці установленої кількості (ОУК)?

- Установлена кількість - кількість парникових газів (ПГ), яку країни можуть викинути в атмосферу відповідно до Кіотського протоколу протягом першого періоду зобов'язань (2008-2012). Для більшості країн з перехідною економікою, прогнозоване зростання викидів до 2012 року у співвідношенні із загальним обсягом викидів парникових газів буде значно нижчою від їх встановленої кількості. Позитивна різниця між їх встановленою кількістю і прогнозованими викидами може продаватися згідно з визначеними умовами як надлишкові Одиниці установленої кількості з метою скорочення викидів парникових газів згідно зі статтею 17 Кіотського протоколу.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Що таке Механізм «зелених інвестицій»?

- Механізм фінансування, при якому дохід від продажу надлишкових Одиниць установленної кількості знову інвестується в проекти та/або програми для місцевих, регіональних та/або глобальних умов навколишнього середовища, включаючи подальше скорочення викидів парникових газів.
- Одним із засобів скорочення викидів парникових газів може бути використання альтернативних поновлюваних джерел енергії, таких як, наприклад, вітроенергетика.

Отримання фінансування в рамках «зелених інвестицій»

Загальні критерії:

- відповідність проекту цілям та принципам Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу;
- відповідність проекту пріоритетам розвитку національної економіки, зокрема з питань ресурсо- та енергозбереження, енергоефективності, відновлення лісових насаджень і водних ресурсів;
- наявність соціальних переваг при реалізації проекту (створення нових робочих місць, а також забезпечення безпечних умов праці);
- наявність рішення органу місцевого самоврядування про надання згоди на реалізацію проекту на відповідній території.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Отримання фінансування в рамках «зелених інвестицій» *(продовження)*

Додаткові критерії:

- рівень використання передових, екологічно безпечних технологій, насамперед вітчизняних;
- реалістичність і прозорість технологічних рішень та фінансових показників проекту;
- відповідність механізму реалізації проекту законодавству;
- результати проведення незалежною експертною організацією попередньої оцінки рівня скорочення викидів або покращення поглинання парникових газів та скорочення викидів та скидів забруднюючих речовин (при відповідній спрямованості проекту);
- наявність відповідних дозволів та/або ліцензій на проведення заходів, передбачених проектом;
- бажаний термін реалізації - до кінця 2012 року;
- можливість тиражування проекту.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

- **Реалізація проектів в рамках «зелених інвестицій» може здійснюватися органами місцевого самоврядування із залученням коштів державного бюджету.** Перешкодами на цьому шляху виступають:
 - обов'язковість при подачі документів наявності техніко-економічних обґрунтувань (з виконанням встановлених умов) і проектно-кошторисних документацій проектів;
 - існуюча невизначеність з боку Нацекоінвестагентства при відборі проекту для реалізації та тривалість розгляду проектів.

- **Реалізація проектів в рамках «зелених інвестицій» може здійснюватися підприємствами за рахунок:**
 - коштів іноземного інвестора, який інвестує гроші в реалізацію проекту, а отримані одиниці скорочення викидів парникових газів зараховує на свій рахунок;
 - власних коштів підприємства, яке може продавати утворені одиниці скорочення викидів парникових газів;
 - кредитних коштів міжнародних організацій. Так, ЄБРР готовий виділяти 2-4,6 млрд. дол. на рік країнам з перехідною економікою для реалізації проектів спільного інвестування, серед яких Україна займає одне з провідних місць.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

- Головним розпорядником коштів державного бюджету за програмою “Державна підтримка заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів, у тому числі на утеплення приміщень закладів соціального забезпечення, розвиток міжнародного співробітництва з питань зміни клімату”, є Міністерство екології та природних ресурсів України, відповідальний виконавець – Державне агентство екологічних інвестицій України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Розділ 3. Об'єднання коштів місцевого бюджету та приватних інвесторів.

Схема об'єднання коштів місцевого бюджету та приватних інвесторів

Види публічно-приватного партнерства

- 1) Будівництво /Експлуатація/Передача (БЕП) або Будівництво /Передача /Експлуатація (БПЕ) – з передачею об'єкта публічному партнеру;
- 2) Будівництво – Право власності – Експлуатація (БВЕ) – право власності залишається за приватним сектором;
- 3) Експлуатація та утримання – право власності зберігається за публічним партнером;
- 4) Експлуатація, утримання та управління – право власності зберігається за публічним партнером;

Види публічно-приватного партнерства

(продовження)

- 5) Лізинг / Купівля (Фінансовий лізинг) – публічний партнер набуває право власності на об'єкт;
- 6) Продаж / Зворотній лізинг – публічний партнер набуває (у разі фінансового лізингу), або не набуває (у разі оперативного лізингу) право власності на об'єкт;
- 7) Оренда/Модернізація/Експлуатація або Купівля/ Модернізація/ Експлуатація – приватний партнер орендує або купує об'єкт у органа місцевої влади;
- 8) Під ключ – право власності на об'єкт може покладатись як на публічного, так і на приватного партнера;
- 9) Установа муніципального фінансування.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

1) Будівництво / Експлуатація / Передача (БЕП) або Будівництво / Передача / Експлуатація (БПЕ)

- **Приватний партнер:**

- 1) буде об'єкт;
 - 2) експлуатує його протягом визначеного часу;
 - 3) **передає об'єкт органу влади** по закінченню визначеного періоду.
- У більшості випадків приватний партнер забезпечує частину або все фінансування будівництва, тому терміни контракту мають бути достатніми, щоб забезпечити повернення приватним партнером інвестицій за рахунок надходжень від експлуатації.
 - Із закінченням терміну договору публічний партнер може прийняти на себе експлуатацію об'єкту або укласти договір про експлуатацію з первинним партнером або з новим партнером.

2) Будівництво - Право власності - Експлуатація (БВЕ)

Приватний партнер будує та експлуатує об'єкт, не передаючи прав власності. **Право власності на об'єкт залишається за приватним сектором і у публічного партнера відсутні обов'язки щодо купівлі об'єкту або набути право власності на нього.**

3) Експлуатація та утримання

Публічний партнер замовляє приватному партнеру утримання та/або надання певних послуг. При експлуатації або утриманні з боку приватного сектору, **публічний партнер зберігає право власності та загальне управління публічними об'єктом або системою.**

4) Експлуатація, утримання та управління

- Публічний партнер замовляє приватному партнеру експлуатувати, утримувати або управляти об'єктом або системою, що надає послуги. У цьому випадку **публічний партнер зберігає право власності** на публічний об'єкт або систему, **але приватний партнер може інвестувати власний капітал** у об'єкт або систему.
- Приватні інвестиції ретельно обраховується щодо до їх внеску до експлуатаційної ефективності та економії протягом дії договору. Загалом, чим більше термін договору, тим більше можливостей для збільшення приватних інвестицій, оскільки стає більше часу, протягом якого можна повернути інвестиції та отримати зважений дохід.
- Органи місцевого самоврядування можуть ефективно використовувати таке партнерство для забезпечення

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

4) Експлуатація, утримання та управління на прикладі аеропорту у м. Львів

Міністерство транспорту та зв'язку
України

Американська компанія
IMTC-MEI L.L.C.

Передає аеропорт
в управління на 30
років

Реалізує
інвестиційний
проект на
суму 1 107 784 569
грн до 1.8.2011

4) Експлуатація, утримання та управління. Приклад концесії

- Регулятивна база для договорів концесій у сфері комунальних послуг практично не відрізняється від регулятивної бази договорів оренди/лізингу.
- **Механізм концесії:**
 - орган місцевого самоврядування укладає на конкурсній основі договір концесії з приватним підприємством (надає йому ексклюзивне право на експлуатацію свого майна);
 - приватне підприємство бере на себе всю відповідальність за здійснення інвестицій, експлуатацію і технічне обслуговування;
 - орган місцевого самоврядування залишається відповідальним за надання послуг споживачам, встановлення тарифів і забезпечення певних аспектів якості обслуговування споживачів.

Об'єкти, які можуть надаватися у концесію

- **Відповідно до статті 3 Закону України від 16.07.1999 № 997 “Про концесії” у концесію можуть надаватися об'єкти права державної чи комунальної власності, які використовуються для здійснення діяльності у таких сферах:**
 - Водопостачання, відведення та очищення стічних вод;
 - Збирання та утилізація сміття;
 - **Надання послуг, пов'язаних з постачанням споживачам тепла;**
 - Будівництво та/або експлуатація автомобільних доріг, об'єктів дорожнього господарства; шляхів сполучення; портів та аеропортів;
 - **Виробництво та (або) транспортування електроенергії;**
 - Будівництво жилих будинків та надання послуг у житлово-експлуатаційній сфері;
 - Використання об'єктів соціально-культурного призначення (за винятком тих, що розташовані у рекреаційних зонах);
 - Будівництво та експлуатація готелів, туристичних комплексів, кемпінгів та інших відповідних об'єктів туристичної індустрії тощо.

Чому концесії можуть не працювати?

- Великі терміни окупності концесійних проектів, що не дозволяє спрогнозувати відшкодування інвестицій (як правило, це капіталомісткі проекти, вони майже не окупаються);
- Нерентабельність комунальної сфери (мала кількість користувачів платними послугами, і як результат – низька платоспроможність); Відсутність розподілу ризиків між органами влади та приватними інвесторами;
- Відсутність можливості застосування інших моделей відшкодування інвестицій, крім стягнення прямої плати за послуги;
- Відсутність гарантії з боку органу влади щодо покриття ризиків інвестора у разі недосягнення проектної навантаженості на об'єкті (наприклад інтенсивності руху по платній дорозі) через незацікавленість органів місцевої влади у неприбуткових проектах;
- Об'єкти концесії не підлягають приватизації.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Приклад концесії на послуги теплопостачання у м.Артемівськ*

- КП “Артемівськтепломережа” (м. Артемівськ Донецької обл.):
 - борги КП “Артемівськтепломережа” за спожитий у 2005-2007 роках газ – 20 млн. грн.;
 - дебіторська заборгованість населення (несплата за надані послуги) – 15 млн. грн.
- Артемівська міська рада ухвалила підвищення тарифів на опалення до приходу концесіонера, восени 2006 року.

* Посібник з публічно-приватного партнерства / [Едвард Р. Уайт, Брайан Дезилець, Олена Маслюківська]; Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), SEGURA/IP3 Partners LLC, проект «Навчальна програма публічно-приватних партнерств», К.: ООО “Діалог-Київ”, 2009. – ст. 7, 11.

Хронологія подій концесії на послуги теплозабезпечення у м.Артемівськ

- Міська рада Артемівська провела міжнародний концесійний конкурс – весна 2007 року;
- Переможцем стала литовська компанія E Energija;
- Поки литовці знайомились з тепловим господарством і складали бізнес-план, влада Артемівська провела фінансовий та технологічний аудит компанії;
- Отримання дозволу Антимонопольного комітету – липень 2007 року;
- “Артемівськ-енергія” оплатила наперед газ для опалювального сезону;
- Підписання договору концесії на 40 років – серпень–вересень 2007 року.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Результати проекту концесії у м. Артемівськ

- За 3 місяці 2008 року жителі м. Артемівськ розраховувались за тепло і гарячу воду на 98 % - найкращий показник в Донецькій області;
 - в інших містах оплата складала близько 50-70 %.
- “Артемівськ-Енергія” сплатила борги за газ “Артемівськтепломережі” (позика 20 млн. грн.).

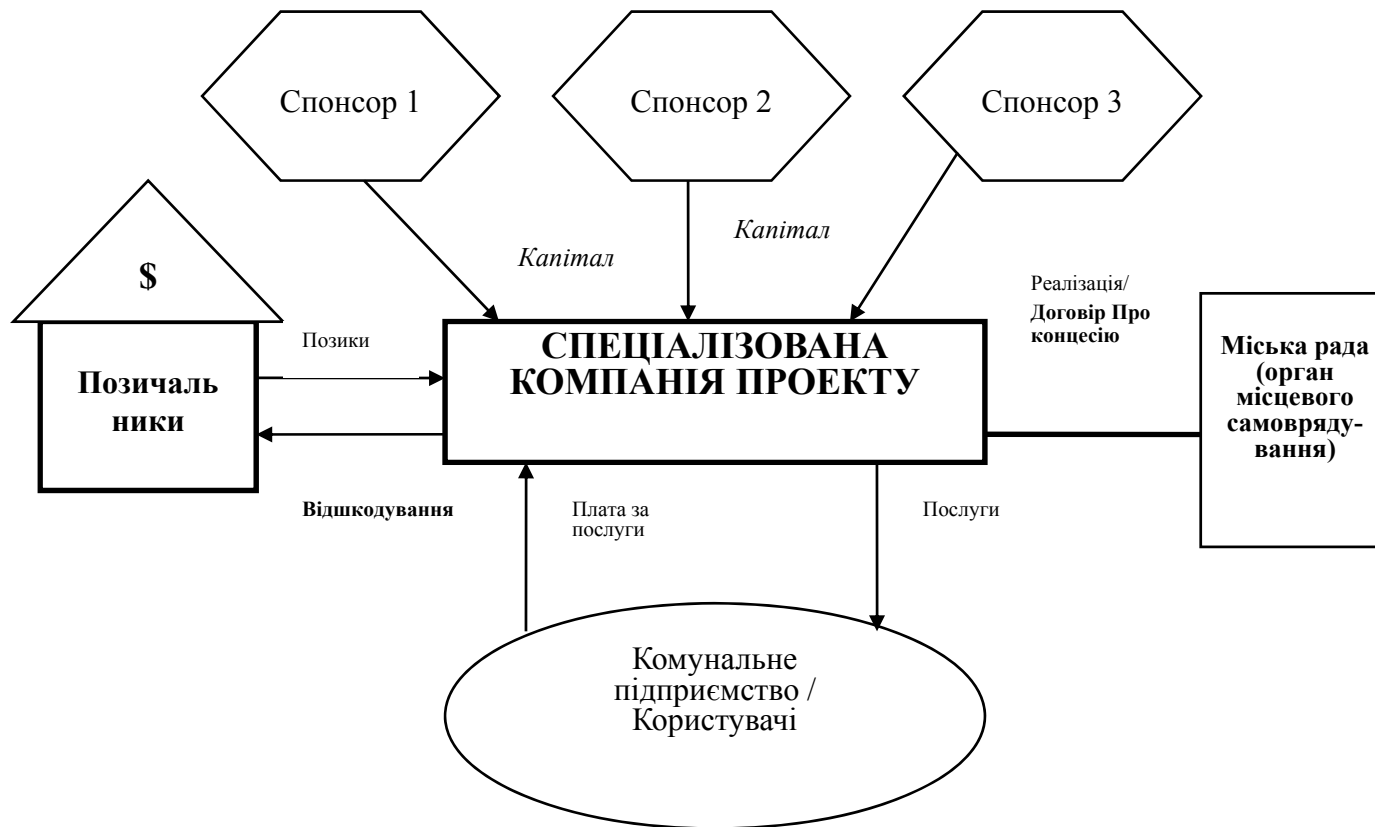
Приклад концесії при проектному фінансуванні

- Група приватних компаній створює нову проекту компанію (або “спеціалізовану компанію”) для будівництва та експлуатації нового об’єкта. Нова спеціалізована компанія капіталізується за рахунок внесків спонсорів (20-25 %).
- Проектна (спеціалізована) компанія після цього позичає кошти у приватних комерційних позичальників (75-80 %). Позичальники покладаються на заплановані майбутні надходження від реалізації проекту, за рахунок яких будуть повернуті усі позики.
- Орган місцевого самоврядування, який управляє об’єктом права комунальної власності (керівництво громади, де здійснюється проект) не надає повні гарантії позичальникам.
- Приватні спонсори надають тільки обмежені гарантії і надають при потребі додатковий капітал.

Схема концесії при проектному фінансуванні

5) Лізинг / Купівля (Фінансовий лізинг)

- Схема Оренди/Купівлі передбачає договір купівлі-продажу з відстроченням платежів. За цією схемою приватний партнер фінансує будівництво нового об'єкта, який він потім здає у фінансовий лізинг органу влади. Орган влади здійснює планові орендні платежі на користь приватному партнеру.
- **Орган влади набуває право власності на об'єкт з кожним платежем. По закінченню терміну лізингу орган влади повністю набуває право власності або купує його по ціні несплаченого залишку фінансового лізингу.**

5) Лізинг / Купівля (Фінансовий лізинг)

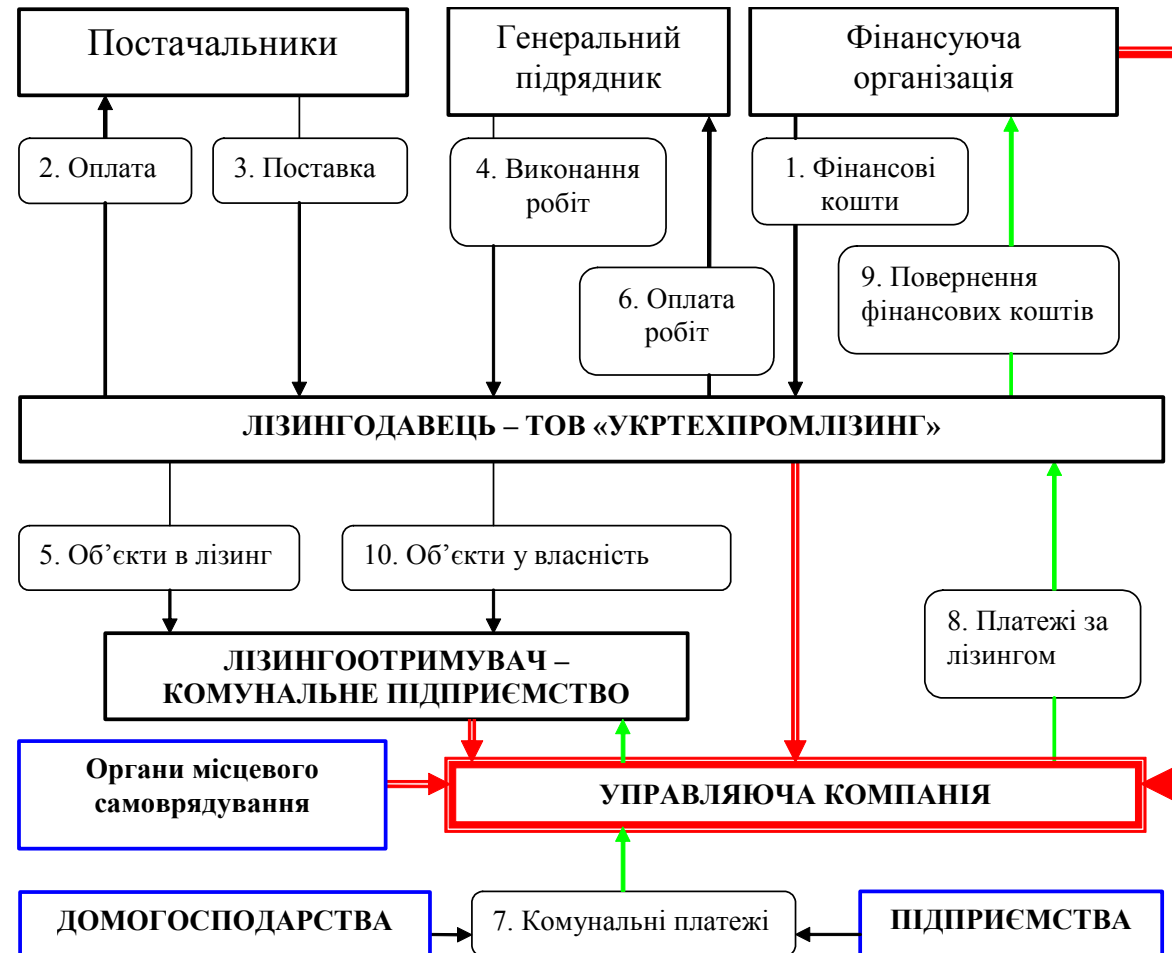
(продовження)

- За цією схемою об'єкт може експлуатуватися як публічною установою так і приватним девелопером протягом терміну лізингу.
- Фінансовий лізинг спрямований на фінансування проектів розвитку і технічного переоснащення підприємств (у т.ч. комунальних), інфраструктурних проектів.
- Проект передбачає створення “під ключ” нового або модернізацію існуючого технічного об'єкта та його передачу у фінансовий лізинг комунальному підприємству як предмет лізингу.

5) Лізинг / Купівля (Фінансовий лізинг) (загальна схема фінансування)

5) Лізинг / Купівля (Фінансовий лізинг)

Переваги використання

- Вигідні умови за лізингом: приваблива ефективна процентна ставка; оптимальний розмір авансового платежу, гнучкий графік лізингових платежів, пільгові умови страхування предметів лізингу тощо;
- Не потрібна додаткова застава. Заставою виступає предмет лізингу;
- Комунальне підприємство розраховується з доходів, отриманих від експлуатації предмету лізингу, після введення його в експлуатацію;
- Предмет лізингу не можливо арештувати, конфіскувати, забрати за борги, поки він знаходиться у власності лізингової компанії;
- Не можна вимагати дострокового повернення предмету лізингу з причини відкриття процедури банкрутства чи з іншої причини;
- Обов'язкове страхування предмету лізингу покриває ризики пошкодження та знищення.

5) Лізинг / Купівля (Фінансовий лізинг) Переваги використання *(продовження)*

- За результатами проведення закупівлі переможцем визначається відповідна **лізингова компанія, яка забезпечує:**
 - Оцінку фінансових можливостей комунального підприємства, економіки і ризиків проекту;
 - Вибір постачальників обладнання, генпідрядника, виконання усього комплексу робіт по створенню технічного об'єкта;
 - Страхування основних ризиків проекту на пільгових умовах;
 - Моніторинг виконання проекту, організацію управління ризиками.

5) Лізинг / Купівля (Фінансовий лізинг) Роль управляючої компанії

Ціль створення управляючої компанії:

- контроль за цільовим використанням залучених коштів;
- акумулювання платежів за комунальні послуги;
- проведення відповідних розрахунків з учасникам проекту.

Учасники:

- фінансуюча організація;
- комунальне підприємство;
- лізингова компанія;
- органи місцевого самоврядування.

Після завершення проекту фінансуюча організація і лізингова компанія виходять зі складу її учасників.

б) Продаж/Зворотній лізинг

- Така схема є фінансовим договором, відповідно до якого власник об'єкту продає його іншій особі, а потім об'єкт передається назад у лізинг від нового власника. Публічні та приватні особи можуть укладати договори Продажу/Зворотного лізингу за багатьох причин. За цією схемою публічна установа, яка продала об'єкт отримує його назад у лізинг та продовжує його експлуатацію.

7) Оренда/Модернізація/Експлуатація або Купівля/ Модернізація/ Експлуатація

- Відповідно до цієї схеми партнерства, приватний партнер **орендує або купує існуючий об'єкт у органу влади**, інвестує свій власний капітал у оновлення, модернізацію та/ або розширення об'єкту, а потім експлуатує його відповідно до контракту з органом влади.

8) Під ключ

- Публічна установа укладає з приватним інвестором/постачальником договір про проектування та будівництво закінченого об'єкту у відповідності до конкретних характеристик та показників, погоджених між установою та постачальником. Приватний постачальник зобов'язується побудувати об'єкт за фіксованою ціною та приймає на себе ризики відповідності вартості будівництва погодженій ціні.

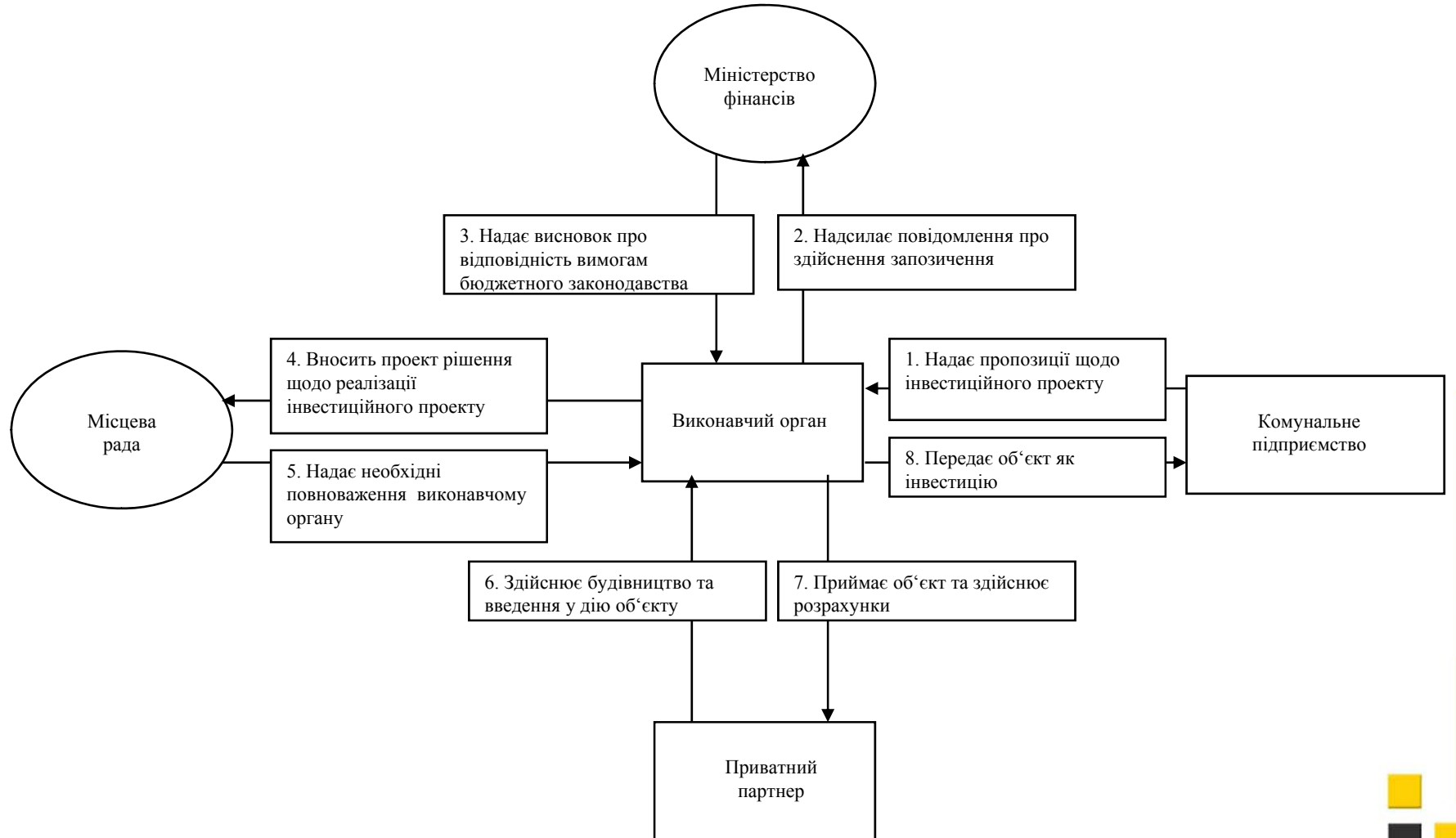
- Зобов'язання з фінансування та **право власності на об'єкт можуть покладатися як на публічного, так і на приватного партнера**. Наприклад, публічний партнер може забезпечити співфінансування разом з відповідними витратами та ризиками. Як альтернатива, приватний партнер може забезпечити фінансування капіталовкладень, головним чином, в обмін на

ІЗБЕГ ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ **ПРИКРЕП** договір про експлуатацію об'єкта.

Схема реалізації PPP “під ключ”

Переваги

- При виконанні договорів «під ключ» приватні партнери йдуть найкоротшим шляхом (наприклад: розробка-виготовлення) та не зв'язані характерними для публічного сектору регламентацією закупок робіт та послуг. Таке поєднання дозволяє приватним партнерам завершити проект за набагато коротший час та з меншими витратами, ніж у разі використання традиційних схем будівництва органом місцевої влади.
- Вартість запозичень для іноземних або потужних національних постачальників на фінансування проектів може бути набагато меншою ніж вартість запозичень органів місцевої влади.
- Ризик будівництва об'єкту, його якості повністю покладається на приватного партнера
- Якщо проект дозволяє комунальному підприємству отримувати додатковий прибуток або заощаджувати кошти з'являється джерело для розрахунків за запозиченнями.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Ризики

- Збільшення вартості запозичень у разі девальвації національної валюти, якщо розрахунки передбачаються в іноземній валюті.
- Збільшення вартості запозичень у разі підвищення базової ставки, якщо обслуговування запозичень здійснюється за плаваючою ставкою.
- Збільшення вартості будівництва об'єкту, якщо вибір партнера здійснювався за відсутності конкурентного середовища.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Реалізація ППП за механізмом “Під ключ”

- Місцевий борг утворюється внаслідок залучення комерційного кредиту, можливість надання та отримання якого регламентована ст.1057 Цивільного кодексу України:

“Договором, виконання якого пов’язане з переданням у власність другій стороні грошових коштів або речей, які визначаються родовими ознаками, може передбачатися надання кредиту як авансу, попередньої оплати, відстрочення або розстрочення оплати товарів, робіт або послуг (комерційний кредит), якщо інше не встановлено законом”.

9) Установа муніципального фінансування (УМФ)

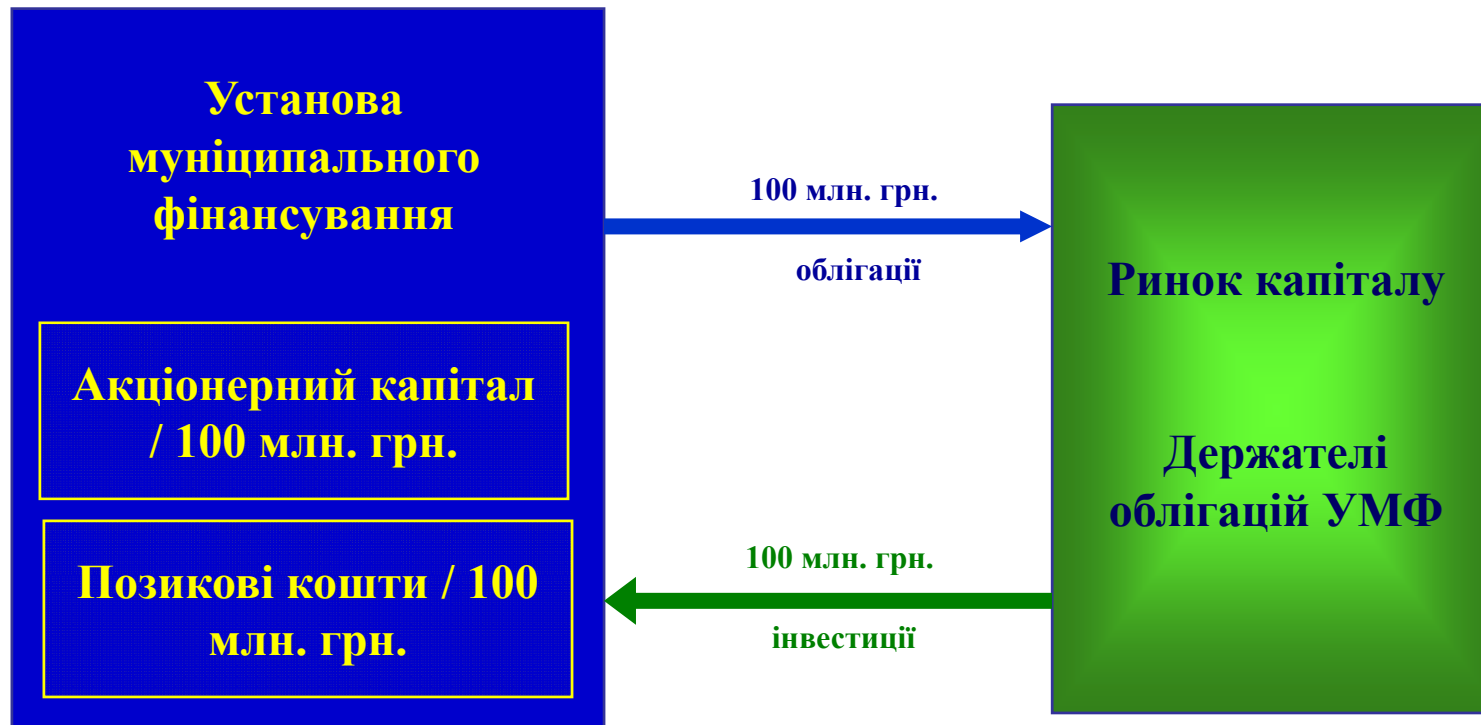
Нова спеціалізована фінансова установа запозичує кошти на ринку капіталів для надання кредитів кредитоспроможним містам на покращення інфраструктури за найнижчими ринковими відсотковими ставками.

- УМФ здійснює запозичення на ринках капіталу України на основі власної фінансової спроможності без гарантії держави;
- Поміркований (1:1) співвідношення власного капіталу до обсягу запозичень на початку діяльності
- Після того, як УМФ зарекомендувала себе, це співвідношення складе від 3:1 до 10:1.

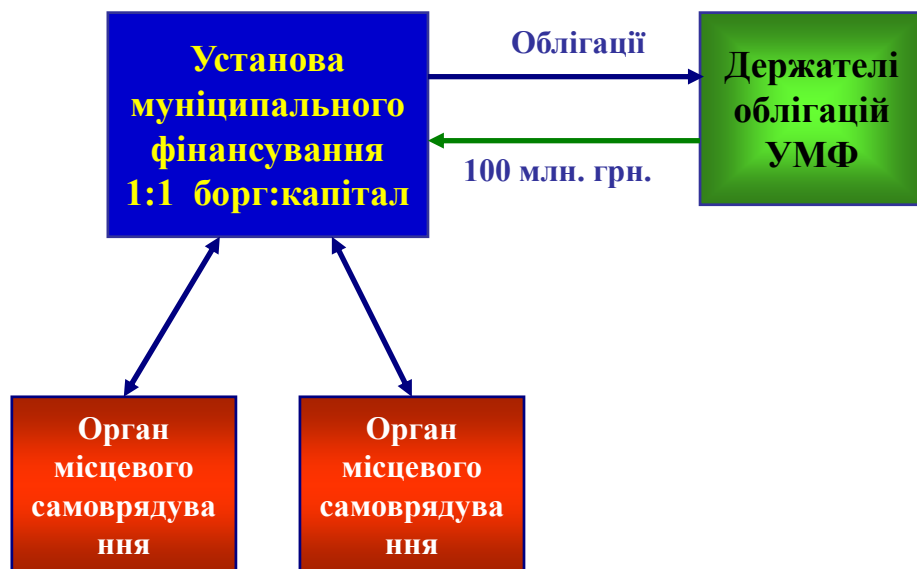

Установа муніципального фінансування залучає позикові кошти

УМФ надає кредити містам

- УМФ надає кредити кредитоспроможним містам і комунальним підприємствам.
- Відсоткові ставки по кредитах мають покривати операційні витрати УМФ плюс вартість запозичень.

Яку користь УМФ може принести містам

- Доступ до кредитів;
- Низькі транзакційні витрати;
- Сама фінансова структура УМФ зменшує вартість позикового капіталу для окремих міст;
- Низькі *ринкові* відсоткові ставки за рахунок великих обсягів випусків;
- Швидше і дешевше, ніж облігації або кредити у банках для окремих міст.

Завдяки чому УМФ пропонує містам низькі відсоткові ставки за кредитами?

- Кілька великих запозичень УМФ на ринках капіталу фінансують багато дрібних кредитів містам - досягається *ефект масштабу*;
- Висока компетентність УМФ у сфері муніципальних фінансів *знижує кредитний ризик*;
- *Засоби підвищення надійності кредитів* зменшують для УМФ вартість запозичень;
- УМФ заробляє *високий кредитний рейтинг*;
- УМФ мінімізує свої *операційні витрати*.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Переваги розширення джерел фінансування енергозберігаючих проектів

Розширення джерел фінансування енергозберігаючих проектів у містах та створення сприятливого нормативного середовища для їх реалізації має **низку переваг** для органів місцевого самоврядування.

Основними з таких переваг є такі:

- диверсифікація джерел фінансування інвестиційних програм в галузі енергозбереження;
- полегшення доступу до відносно “дешевих” та “довгих” кредитних ресурсів;
- створення нових робочих місць, що сприятиме мобілізації додаткових доходних ресурсів до місцевих бюджетів;
- економія бюджетних коштів на поточні видатки за рахунок реалізації капітальних проектів у сфері енергозбереження;
- створення “центрів економічного зростання” у регіонах та оптимізація інфраструктурного розвитку міст.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

**Дякуємо
за
увагу!**

www.ibser.org.ua

